

Program proti šikanování

1. Právní východiska

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, Č.j.: 21 149/2016
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, Č.j.: 21 291/2010-28

2. Předmět

- program proti šikanování slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole, zaměřuje se především na prevenci šikanování a ukazuje postupy řešení šikanování
- je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům naší školy
- tento program je nedílnou součástí Školní preventivní strategie a Minimálního preventivního programu školy

3. Vymezení pojmu šikana

- chování se záměrem ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, skupinu žáků
- chování se záměrem ublížit, ohrozit nebo zastrašovat pedagoga
- cílené a opakované fyzické a psychické útoky jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků
- fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí
- slovní útoky v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování
- sexuální obtěžování až zneužívání
- tzv. kyberšikana (útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.)
- demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků

4. Prevence

- je základ, předcházíme šikaně všude, kde to jde!!!!
- pravidelné i mimořádné třídnické hodiny – komunikace se žáky je základ
- dozory o přestávkách
- seznámit rodiče a děti s programem proti šikanování (zajistí třídní učitelé vždy na začátku školního roku – prokazatelně!) – „co dělat v případě, že vím o šikaně“
- vytvořit bezpečné prostředí pro žáky – vědět, na koho se mohou obrátit (vedení školy, výchovný poradce, metodik prevence, vyučující, kterému věří, „ucho školy“)
- vysvětlit žákům (úměrně jejich věku), že oznámení šikany není žalování!
- vysvětlit žákům, že přihlížet šikaně je také podílení se na ní
- snaha o vytvoření pozitivních vztahů mezi žáky i učiteli
- podpora solidarity a tolerance, vědomí sounáležitosti
- posilování a vytváření podmínek pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- uplatňovat spolupráci mezi dětmi
- všímat si přímých i nepřímých varovných signálů šikanování
- do prevence boje proti šikaně se zapojují všichni pedagogičtí pracovníci školy
- prevence šikanování je nedílnou součástí našeho Školního vzdělávacího programu, rovněž Školního řádu a Školní preventivní strategie, která je realizována každý rok Minimálním preventivním programem
- školní metodik prevence a výchovný poradce informují prostřednictvím nástěnky o krizových telefonních linkách

5. Postup při oznámení šikany

Postup pedagogického pracovníka

- informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy
- má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy
- v případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy

- vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže
- navrhne na pedagogické radě potrestání agresorů

Postup ředitele školy

- přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, rodič, žák)
- rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami, nebo zda škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR
- v případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů
- zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany, nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí
- v případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů
- v mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu
- v mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu
- dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), oznámí tuto skutečnost Policii ČR
- oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka
- pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu
- projedná v pedagogické radě potrestání agresorů

Postup rodičů při podezření na šikanování

- rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází
- nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodika prevence či výchovného poradce, obrátí se rodiče s informací na ředitele školy
- v případech prokazatelných projevů šikany se rodiče přímo obrátí s informací na ředitele školy

6. Krizový plán – „co dělat, když se šikanuje“

- rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili
- rozhovor s oběťmi
- zajištění ochrany obětem
- nalezení vhodných svědků
- individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů!!!)
- rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi
- vyšetřování provádí dle situace třídní učitel, metodik prevence, výchovný poradce, jiný vyučující (o jednání s žáky vést písemné záznamy) – nutná spolupráce pedagogických pracovníků!
- informovat rodiče agresora i oběti
- dle závažnosti vyvodit výchovná opatření, převedení agresora do jiné třídy, možná další spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR atd.
- následná práce s agresorem i obětí, pokud vhodné - tak rozebrat situaci se třídou, práce s těmi, kteří jen přihlíželi, intervenční program pro třídu

Postup při tzv. třídním lynčování:

- překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti
- domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování

- zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
- pokračující pomoc a podpora oběti
- nahlášení věci policii
- vlastní vyšetřování

7. Specifika šikany zaměřené na učitele

- šikana zaměřená na učitele není v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou si řeší sám
- odpovědnost za prevenci a řešení nese vedení školy, potažmo zřizovatel
- škola vytváří bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve které se pedagog nebojí požádat o pomoc své kolegy a vedení školy
- škola otevřeně odmítá a netoleruje šikanu učitele
- pedagog na konflikt a nerespektování reaguje včas, vyhýbá se řešení konfliktu před celou třídou, nezpůsobuje ponížení nebo zesměšňování žáků
- pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci obět' a je k němu takto přístupováno
- pedagog situaci neřeší sám, obrátí se na kolegy, vedení školy, školního psychologa
- v případě bezprostředního ohrožení zajistí pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě
- vedení školy (popřípadě osoba, kterou vedení pověří) určí další postup a **řeší vzniklou situaci se žáky, zákonnými zástupci i ostatními pedagogy**, dle závažnosti poté informuje příslušné orgány (Policie ČR, OSPOD...) a škola vyvodí dle situace výchovná opatření pro viníky
- stejně jako v případě šikany žáků platí i zde **krizový plán** (zajistit bezpečí, situaci vyšetřit, o všem vést písemné záznamy...)
- pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě

Zpracovala: Mgr. Kateřina Ožanová Rybářová, školní metodik prevence

V Ostravě 6. 3. 2009, aktualizováno 2. 9. 2016